

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються психолого-педагогічні аспекти використання ІКТ у початковій школі в умовах змішаного навчання.

Ключові слова: ІКТ, змішане навчання, цифрова компетентність, здоров'язберезувальна компетентність, мотивація.

The article considers the psychological and pedagogical aspects of the use of ICT in primary school in a blended learning environment.

Keywords: ICT, blended learning, digital competence, health competence, motivation.

Інформатизація суспільства є результатом приходу нових наукових технологій, що породжує іншу ієрархію розвитку цивілізації. ІКТ-компонент посідає вагоме місце в освітньому процесі початкової школи. Сучасні умови навчання та виховання молодших школярів вимагають пошуку нових технологій та методик. Змішане навчання, як різновид гібридної методики, коли відбувається поєднання традиційного навчання, самостійного та он-лайн навчання, є одним з перспективних напрямків розвитку освіти, головним інструментом якого виступають інформаційно-комунікаційні технології.

На початку пандемії не всі педагоги ЗСО володіли на високому рівні цифровою компетентністю та готові були професійно викладати предмет у змішаному форматі. Стрімке переключення з очного на дистанційний урок, і з дистанційного на очний ставить перед вчителем істотні вимоги: спираючись на психолого-педагогічні аспекти використання ІКТ, обрати такі методи навчання, які продукують активність та цікавість учня, розвивають пізнавальну мотивацію до навчання та допомагають за обмежений проміжок часу озброїти здобувача освіти знаннями, вміннями та навичками, які в свою чергу він використовуватиме в практичній діяльності.

Психолого-педагогічні аспекти застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі початкової школи розглядали О. Кивлюк, В. Коткова, Л. Петухова, О. Співаковський [2; 3; 4]. Проблеми впровадження інформаційних технологій в освітній процес загальноосвітніх навчальних закладів досліджували у своїх працях Л. Ткаченко, О. Ткачишина [5; 6].

Використання ІКТ в освітньому процесі змішаного навчання здобувачів освіти Нової української школи потребує ґрунтовних психолого-педагогічних знань з взаємодії учня, комп'ютера та медіа з урахуванням психічного, фізичного та розумового розвитку на основі вікових характеристик.

Згідно здоров'язберезувальної компетентності НУШ, кінцевим результатом початкової ланки освіти в особистісному вимірі є здоровий вмотивований учень, зорієнтований на успішне навчання, в будь-яких непередбачуваних обставинах. Отже, вчителів необхідно створити такі оптимальні умови, що забезпечили б отримання очікуваного результату без шкоди для фізичного та психологічного стану.

Враховуючи особливості розвитку та темпераменту учня-початківця, педагогові слід застосовувати комп'ютерно-зорієнтовані засоби збагачення особистісної основи розумового, естетичного та морального розвитку дитини в умовах дистанційної освіти за всіма її правилами та вимогами [5].

Використання ІКТ у початковій ланці освіти мають багатогранні і різнопланові психолого-педагогічні фактори. Звернемо увагу на тих, що мають вагоме значення для реалізації Концепції НУШ.

Науковці підкреслюють, що із сучасними школярами бажано приходити до згоди, час від часу мотивувати їх на виконання конкретної роботи, застосовувати мотиваційний момент не лише на початку уроку, а й на кожному його етапі [4].

Мотиваційна сторона послуг ІКТ на уроках має такі переваги:

- реалізація придбаного життєвого досвіду роботи дитини з цифровими технологіями, що підвищує пізнавальний інтерес;
- вільний вибір щодо рівня складності навчальних досягнень;
- опора та підкріплення до знаходження вірних рішень, які задовольняють виконання будь-якої освітньої задачі до кінця, оскільки учню надається належна допомога, тлумачиться рішення;
- висвітлення практичного значення матеріалу, що вивчається;
- зосередження уваги на неординарності та зацікавленості шляхом подання завдання;
- змога представити варіант рішення без страху отримання низького балу [2].

Будь-які навчально-пізнавальні операції неможливі без сприйняття, аналізу, та накопичення інформації. Лише компетентний педагог озброєний знаннями закономірностей пізнавальних процесів, може забезпечити продуктивність ІКТ. В залежності від того, як саме учневі краще сприймати чуттєво чи за допомогою звуку, їх можна віднести до аудіалів, візуалів та кінестетиків.

Під час змішаного навчання традиційні плакати, роздаткові матеріали втрачають свою цінність, у пригоді стає яскрава комп'ютерна графіка з рухомими моделями процесів, що опановуються. Якщо дитина індивідуально пореагує з програмним засобом, то отримання інформації охоплює чуттєвий аспект, яким оперує кінестетик.

Працюючи із мультимедійним засобом, здобувач знань самостійно керує швидкістю подачі інформації, а також, її обсягом і глибиною, обирає оптимальний темп роботи, що задовольняє рівень його індивідуальних освітніх потреб, розумових і психолого-фізіологічних можливостей, уподобань та схильностей. Сама побудова, дидактичне спрямування та розв'язування освітньої проблеми передбачають активну розумову діяльність учня.

Під час переробки набутої інформації наочність, яку школяр отримує за допомогою комп'ютерного забезпечення, впливає на формування та засвоєння понять.

Вагоме місце посідають засоби ІКТ у процесі запам'ятовування. Вони створюють умови для закріплення отриманих знань, а яскраві медіа-матеріали, дають змогу запам'ятати логічний «ланцюг» навчального матеріалу, систематизувати отриману інформацію. Варто, щоб вчитель брав до уваги емоційне діяння інформації та не допускав його надлишку. Молодші школярі краще схоплюють стримані кольори, спокійний музичний супровід, дикторський коментар, які не обтяжують їх.

Мультимедійні засоби мають різноплановий спектр художніх та технічних опцій, для того щоб підсилити враження навіть пасивного учня, зосередити його увагу, та запобігти неуважності. Так, наприклад, зміна слайдів у презентації вимагає пильності на уроці, так як зазвичай повторно демонструвати їх на онлайн уроці не будуть. Прослуховування аудіозаписів формує стійкість уваги, навички спостереження за словом, пробуджує естетичний смак [5].

Слід зауважити, що на підвищення захоплення гаджетами та медіа продуктами впливає і проблема «батьків і дітей». Оскільки статистично певна кількість батьків не володіє цифровою компетентністю та комп'ютерною грамотністю, то реалізується ще одна із психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку бажання довести свою «дорослість». В рамках педагогіки партнерства в період сучасних викликів в освіті вчитель може одночасно реалізувати і триєдину співпрацю «діти, батьки та школа» і підвищити мотивацію до учіння під час прояву батькам обізнаності у техніці.

Також батьки та вчитель виконують функцію контролю та супроводу в інформаційному просторі, заохочують не обмежуватися лише урочним матеріалом, а й

брати участь в розвивальних освітніх програмах, щоб процес медіасоціалізації позитивно впливав на розвиток соціальної та психічної сфер молодшого школяра [1].

На сьогоднішній день створена велика база сайтів, спеціальних програм та інформаційних каналів для аудиторії віком 6-10 років, де пропонуються різні фільми, передачі, шоу, які б можна було переглядати як самій дитині, так і родиною. Такі медіа продукти задовольняють запити «чомучків», надаючи їм відповіді на хвилюючі для них питання про світ, про невідоме та цікаве [1].

Уроки в умовах змішаного навчання завдяки ІКТ стають динамічними, і навіть можуть мати характер гри, що так захоплює учнів початківців, які тільки-но перейшли від ігрової діяльності до навчальної. Відчуття гри знімає психологічну напругу, а інтерес до опанування предметом зростає. При цьому комп'ютерні ігри потребують все ж таки певного рівня пізнавальної активності і її інтенсивності, в той же час сам комп'ютер виконує функцію потужного джерела розвитку пізнавальної активності і ще багатьох інтелектуальних почуттів учня таких як допитливість, задоволеність кінцевим продуктом своєї діяльності, вольових якостей [5].

Розвивальні ігри, навчальні програми та освітні платформи мають величезний дидактичний потенціал формуючи творчі здібності, як під час дистанційного навчання, так і в межах змішаного навчання.

Висновки: Отже, викладене вище доводить: система змішаної освіти потребує пильної уваги науковців, бо має прогалини і знаходиться на етапі свого розвитку.

Висновки досліджень підтверджують: молодші школярі недостатньо володіють навичкою самостійності. Використання ІКТ, як ресурсу змішаного навчання, є складовою розвитку пізнавальної мотивації та високих показників успішності за умов урахування вікових особливостей, залучення батьків до освітнього процесу та медіаобізнаності вчителя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горлова А. В. Використання освітнього потенціалу медіа в процесі соціалізації молодших школярів / А. В. Горлова // Збірник матеріалів Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції.– Херсон: ТОВ «Борисфен-про», 2018. – 393 с.
2. Кивлюк О.П. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в системі навчальних дисциплін початкової школи / О. П. Кивлюк // Початкова школа. – 2004. - № 4. – с. 33-42.
3. Кивлюк О.П. Формування елементів комп'ютерної грамотності молодших школярів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09/ Кивлюк Ольга Петрівна.- Ч., 2007. – С.176-198.
4. Співаковський О. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі О. В. Співаковський, Л. Є. Петухова, В. В. Коткова В.В: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Початкова освіта» - Херсон: ХДУ, 2011.
5. Ткаченко Л.В. Психолого-педагогічні особливості учнів молодших класів у процесі навчальної діяльності / Л.В. Ткаченко // Збірник наукових праць : Педагогічні науки.- 2015. – № 67. – С. 148-152 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UGRN/znpp_2015_67_28
6. Ткачишина О.Р. Вплив комп'ютерних технологій на розвиток особистості. - Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/>

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Горлова А.В.